

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Sžr/50/2013
Identifikačné číslo spisu:	8012200156
Dátum vydania rozhodnutia:	26.11.2013
Meno a priezvisko:	JUDr., Ing. Miroslav Gavalec
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:8012200156.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: R. N. N., bytom D., Z., proti žalovanému: Okresný úrad Prešov, (pôvodne Krajský pozemkový úrad Prešov), Masarykova č. 10, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č.j. 2011/00331-01-LM zo dňa 13.9.2011, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 3S/23/2012-28 zo dňa 26.10.2012, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 3S/23/2012-28 zo dňa 26.10.2012 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

I

Predmet konania

Krajský súd v Prešove vyššie označeným rozsudkom v konaní o žalobe žalobcu s poukazom na ustanovenie § 250j ods. 2 písm. c/ OSP zrušil rozhodnutie žalovaného v spojení s prvostupňovým rozhodnutím Obvodného pozemkového úradu Stropkov č. 876/2004/05/11-009/MS zo dňa 12.8.2011 o zastavení konania vedeného o nároku žalobcu podľa zákona č. 503/2003 Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona NR SR č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z.z.“) a to z dôvodu podľa § 30 ods. 1 písm. d/ zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (ďalej len „SP“), teda že žalobca na výzvu správneho orgánu neodstránil nedostatky podania napriek tomu, že o možnosti zastavenia konania bol poučený.

O trovách konania rozhodol krajský súd tak, že ich náhradu účastníkom nepriznal.

Krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil tak, že úlohou správneho orgánu bolo presne a úplne zistiť skutkový stav a pri presadzovaní práva podľa zákona č. 503/2003 Z.z. poskytnúť žalobcovi maximálnu pomoc a súčinnosť pri zabezpečovaní výpisov z listín, resp. iných podkladov potrebných k objasneniu veci a k uplatneniu reštitučného nároku. Podľa názoru krajského súdu to znamená, že prvostupňovému

správnemu orgánu nič nebránilo vyžiadať od Správy katastra vo Svidníku identifikácie parciel, na ktoré žalobca poukazoval v reštitučnom návrhu, resp. v podaniach adresovaných po podaní návrhu prvostupňovému správneému orgánu (napr. kópia listu žalobcu adresovaného Správe katastra vo Svidníku zo dňa 18.12.2005 pripojená k dokladom, ktoré žalobca na základe výzvy doručil prvostupňovému správneému orgánu dňa 23.12.2005) a tomu zodpovedajúce pozemnoknižné vložky a listy vlastníctva (§ 8 ods. 3 zákona č. 503/2003 Z.z.). Tieto listiny by mohli ozrejmiť tvrdenia žalobcu o neoprávnenom prechode vlastníctva pozemkov na štát buď v celom rozsahu, alebo v určitej výmere. Krajský súd konštatoval, že správne orgány nemôžu vystupovať v pozícii akýchsi „pasívnych čakateľov“ na predloženie dôkazov, ale sú povinné poskytnúť oprávneným osobám maximálnu pomoc a súčinnosť pri zabezpečovaní listín a dôkazov.

Z uvedených dôvodov krajský súd podľa § 250j ods. 2 písm. c/ OSP preskúmané rozhodnutie v spojení s rozhodnutím prvostupňového správneho orgánu zrušil a vrátil vec žalovanému na ďalšie konanie a správnym orgánom v novom konaní uložil opätovne rozhodnúť o reštitučnom nároku žalobcu na základe presne a úplne zisteného skutkového stavu tak.

II

Stručné zhrnutie odvolacích dôvodov žalovaného

Proti tomuto rozsudku podal včas odvolanie žalovaný a žiadala rozsudok zmeniť a žalobu žalobcu zamietnuť.

V odvolaní žalovaný nesúhlasil s názorom krajského súdu o aplikácii § 8 ods. 3 zákona v danej právnej veci. Uviedol, že žalobca v podaní z 27.12.2004 označenom ako „Uplatnenie reštitučného nároku k pôde podľa zákona č. 503/03 Z.z.“, doručenom Obvodnému pozemkovému úradu v Stropkove 30.12.2004 uviedol, že má pôdu po ich právnych predchodcoch v k.ú. V., časť ktorej je problematická. Problémom podľa žalobcu mala byť skutočnosť, že mal nezrovnalosti vo výmere parciel mpč. 28/9, z ktorej „čosi“ chýba, že nemohol nájsť a identifikovať parcelu pod mpč. 784/3 a že z parcely mpč. 804/15 sa „vyparila“ celá jedna tretina. Uviedol ďalej, že mu nikto neobjasnil skutočnosť, kde sú jeho zdedené pozemky podľa právoplatného a vykonateľného rozhodnutia Okresného súdu vo Svidníku, ktorých niet. V závere žalobca uviedol, že mal indicie, že v jeho nehnuteľnostiach boli aj iné nezrovnalosti, za ktoré je zodpovedný štát. V tomto podaní však žalobca neuviedol žiadnu skutočnosť, ktorá by nasvedčovala, že nehnuteľnosti v jeho vlastníctve alebo vo vlastníctve jeho právnych predchodcov prešli na štát alebo inú právnickú osobu. Rovnako neoznačil nehnuteľnosť, ktorá mala na štát alebo inú právnickú osobu prejsť. Správny orgán súlade s § 19 ods. 2 SP posúdil podanie podľa jeho obsahu a v súlade s ods. 3 ho vyzval na odstránenie nedostatkov podania v určenej lehote, pričom mu oznámil, v čom spočívajú nedostatky jeho podania a poučil ho o možnosti zastavenia konania. Keďže žalobca nedostatky svojho podania neodstránil, prvostupňový správny orgán konanie v súlade s ustanovením § 30 ods. 1 písm. d/ SP zastavil.

Žalovaný zdôraznil, že ustanovenie § 8 ods. 3 zákona č. 503/2003 Z.z. sa vzťahuje na dotknuté orgány štátnej správy a právnické osoby podľa § 4 ods. 1, ktoré sú povinné poskytnúť tomu, kto tvrdí, že je oprávnenou osobou, pomoc a to najmä tým, že jej poskytujú výpisy z evidencie a kópie listín, ako aj iné prostriedky, ktoré môžu prispieť k objasneniu veci. Dotknutými orgánmi štátnej správy a právnickými osobami môžu byť najmä správy katastra, archívy, obecné a mestské úrady, povinné osoby a pod. Pozemkové úrady ako správne orgány môžu mať listiny, ktoré môžu prispieť k objasneniu veci, avšak na použitie týchto sa vzťahuje § 34 ods. 6 SP, podľa ktorého skutočnosti všeobecne známe alebo známe správneému orgánu z úradnej činnosti netreba dokazovať a teda takéto dôkazy (napr. údaje z konaní o pozemkových úpravách, registre obnovenej evidencie pozemkov, katastrálny portál, resp. iné databázy grafických či písomných údajov, ktoré zostavil správny orgán v iných konaniach) od účastníkov konania ani žiadať nemajú. Čo však zjavne nie je tento prípad. V tomto prípade pozemkové úrady nie sú dotknutými úradmi štátnej správy, pretože listinami (napr. listiny preukazujúce prechod na štát, ak také existujú), preukazujúcimi skutočnosť podľa § 3 zákona nedisponujú.

Žalovaný vyjadril názor, že ak zákon účastníkovi konania uložil splniť si povinnosť preukázať skutočnosť podľa § 3 zákona č. 503/2003 Z.z. pri uplatňovaní práva a túto povinnosť si účastník konania nesplní, nie je povinnosťou správneho orgánu plniť tieto povinnosti namiesto účastníka konania. Správny orgán prvého stupňa nemohol pomôcť žalobcovi odstrániť nedostatky podania spočívajúce v nepreukázaní skutočností podľa § 3 zákona č. 503/2003 Z.z. tým, že sám správny orgán dôkazy potvrdzujúce alebo vyvracajúce tieto skutočnosti zabezpečí, keďže nevedel a ani nemohol vedieť, aké listiny preukazujúce tieto skutočnosti treba zabezpečiť, pretože sám žalobca ani neuviedol dôvod, podľa ktorého malo, resp. mohlo vlastníctvo byť odňaté a ktorých je v § 3 iba v ods. 1 pod písm. a/ až t/ zákona uvedených devätnásť a do úvahy prichádzajú aj dôvody uvedené v ďalších odsekoch.

Žalovaný uviedol, že správny orgán prvého stupňa odstránením nedostatkov podania žalobcu - tzn. preukázaním skutočností podľa § 3 zákona č. 503/2003 Z.z. - požadoval spresnenie nejednoznačného podania vo vzťahu k zákonu, t.j. ustáliť, či sa v konečnom dôsledku jedná o uplatnenie reštitučného nároku podľa zákona č. 503/2003 Z.z. a či sa má podľa tohto zákona aj ďalej konať, keďže podľa obsahu podania a bez účinnej spolupráce s účastníkom konania si taký úsudok sám urobiť nemohol. Pokiaľ by žalobca bol uviedol niektorý z dôvodov prechodu pozemku na štát alebo inú právnickú osobu uvedených v § 3 zákona č. 503/2003 Z.z. a zároveň by uviedol, že dôkaz o tomto dôvode nedokáže sám zabezpečiť, potom by správny orgán mal povinnosť pomôcť takúto listinu v konaní zabezpečiť v zmysle § 32 ods. 1 SP. Správny orgán však svojim konaním nemôže nahrádzať nedostatočné konanie účastníka konania a zisťovať a preukazovať právny titul prechodu pozemku, ak účastník je v tomto smere nečinný, hoci mu to v § 5 ods. 1 zákon č. 503/2003 Z.z. uložil.

Žalovaný na podporu svojho stanoviska poukázal na obdobný prípad a citoval z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. I Sžr/80/2011 zo dňa 20.12.2011, ktorým potvrdil rozsudok Krajského súdu v Trnave potvrdzujúci rozhodnutie Krajského pozemkového úradu v Trnave vydané v odvolacom konaní, keď prvostupňový správny orgán z totožných dôvodov zastavil konanie podľa § 30 ods. 1 písm. d/ SP.

Žalovaný na záver svojho odvolania poukázal i na fakt, že nemal vedomosť, či žalobca bol v zmysle § 250a OSP zastúpený advokátom, pretože žalobca sa pojednávania nezúčastnil ani prostredníctvom svojho prípadného zástupcu, v rozsudku krajského súdu táto závažná skutočnosť o právnom zastúpení alebo o právnickom vzdelaní žalobcu uvedená nebola a zo žaloby žalobcu z 18.11.2011 predloženej žalovanému na vyjadrenie táto skutočnosť nevyplývala.

III

Právny názor NS SR

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok v zmysle § 212 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 OSP v rozsahu odvolacích dôvodov postupom podľa zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej v texte rozsudku tiež „OSP“). Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 OSP) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 202 v spojení s § 250s OSP podanie odvolania prípustné, nenariadil vo veci pojednávanie (§ 250ja ods. 2 v spojení s § 250l ods. 2 OSP) a po neverejnej porade senátu jednohlasne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zrušiť z dôvodu podľa § 221 ods. 1 písm. f/ OSP a vrátiť mu vec na nové konanie.

Krajské pozemkové úrady a obvodné pozemkové úrady boli zriadené zákonom č. 518/2003 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov a o zmene niektorých zákonov. Podľa zákona č. 345/2012 Z.z. boli od 1.1.2013 krajské pozemkové úrady zrušené. Ich pôsobnosť prešla na obvodné pozemkové úrady v sídlach krajov. Dňa 1.10.2013 nadobudol účinnosť zákon č. 180/2013 Z.z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Pôsobnosť krajských pozemkových úradov prešla s účinnosťou od 1.10.2013 na okresné úrady. V danom prípade na Okresný úrad Prešov. Pod všeobecným označením

žalovaný v texte je preto nutné rozumieť tak pôvodný správny orgán, ako aj jeho právneho nástupcu podľa toho, ktorého sa text odôvodnenia týka.

Predmetom odvolacieho konania bol rozsudok krajského súdu o zrušení rozhodnutia žalovaného v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím o zastavení správneho konania vedeného podľa zákona č. 503/2003 Z.z. z dôvodu neodstránenia nedostatku návrhu žalobcu, preto Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací primárne v medziach odvolania preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo.

Konanie vedené na krajskom súde pod sp. zn. 3S/23/2012 sa začalo na základe žaloby žalobcu podanej podľa ustanovení druhej hlavy piatej časti OSP.

Podľa § 250a OSP žalobca musí byť zastúpený advokátom, pokiaľ nemá právnické vzdelanie buď sám, alebo jeho zamestnanec (člen), ktorý zaňho na súde koná; to neplatí vo veciach, v ktorých je daná vecná príslušnosť okresného súdu, alebo ak ide o preskúmanie rozhodnutia a postupu vo veciach zdravotného poistenia, sociálneho zabezpečenia vrátane nemocenského poistenia, dôchodkového zabezpečenia, štátnych sociálnych dávok, sociálnej pomoci a poistenia v nezamestnanosti, aktívnej politiky trhu práce a garančného fondu, poskytovania zdravotnej starostlivosti, vo veciach priestupkov a vo veciach azylu a doplnkovej ochrany.

Vyššie uvedené zákonné ustanovenie zakotvuje povinné zastúpenie žalobcu v konaní o žalobe o preskúmanie zákonnosti právoplatného správneho rozhodnutia. Vyššie citované zákonné ustanovenie zakotvuje výnimky, kedy zastúpenie advokátom potrebné nie je. Predmetnú právnu vec však nemožno subsumovať pod žiadnu z týchto výnimiek a preto bolo úlohou krajského súdu vyzvať žalobcu na predloženie plnej moci udelenej advokátovi (resp. na predloženie dokladu, že sám žalobca má právnické vzdelanie). V prípade márneho uplynutia lehoty poskytnutej na doloženie plnej moci musí súd postupovať podľa § 250d ods. 3 OSP a konanie o žalobe zastaviť.

Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvého stupňa v danej veci nepostupoval v intenciách vyššie uvedeného a teda pokiaľ krajský súd konal a rozhodol o žalobe žalobcu napriek nedostatku spočívajúcim v nepredložení plnej moci na zastúpenie žalobcu (§ 250a OSP), konal a rozhodol predčasne a zároveň zasiahol aj do práva účastníka konať pred súdom (§ 221 ods. 1 písm. f/ OSP).

Pod odňatím možnosti konať pred súdom treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Takýto postupom je aj konanie podľa druhej hlavy piatej časti napriek absencii právneho zastúpenia žalobcu, pričom práve právny zástupca má zabezpečiť a hájiť záujmy svojho klienta v takomto preskúmovacom konaní.

Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na vyššie uvedené napadnutý rozsudok krajského súdu postupom podľa § 250ja ods. 3 posledná veta v spojení s § 221 OSP z dôvodu podľa § 221 ods. 1 písm. f/ OSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie v zmysle § 246c ods. 1 v spojení s § 221 ods. 2 OSP.

Odvolací súd sa vzhľadom na procesné pochybenie súdu prvého stupňa vecou samou nezaoberal. Povinnosťou súdu prvého stupňa bude vyzvať žalobcu na doloženie plnej moci a až následne vo veci rozhodnúť (resp. za podmienok uvedených v § 250d ods. 3 OSP konanie zastaviť).

Odvolací súd však dáva krajskému súdu do pozornosti ustálenú judikatúru týkajúcu sa obdobných prípadov a to konkrétne rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Sžr/21/2011 zo dňa 27.9.2011 a 1Sžr/80/2011 zo dňa 20.12.2011.

O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd nerozhodoval, pretože s poukazom na § 224 ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 bude povinnosťou súdu prvého stupňa rozhodnúť aj o náhrade trov odvolacieho konania v novom rozhodnutí vo veci.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok